

XII. grantová výzva Nadace Sirius

A) ÚVOD

Grantové výzvy Nadace Sirius vychází ze zásad nadace a dále z priority nadace podporovat systematická a preventivní řešení.

Aktuální společenská situace je stále silně poznamenána celosvětovou pandemií koronavirové choroby COVID-19 a protiepidemickými opatřeními, která byla v souvislosti s bojem proti pandemii přijata. Řada omezení ovlivnila fungování celé společnosti. Citelně dopadla zejména na rodiny s dětmi. Došlo mimo jiné k bezprecedentně dlouhému uzavření škol pro prezenční výuku, ale také omezení rozvojových, volnočasových a sportovních aktivit pro děti. Jedním z následků, které odkrývá srovnávání aktuálních dat s daty před nástupem pandemie, je nárůst času, který české děti a mládež tráví užíváním technologií. To bohužel přináší také nárůst problémů spojených s užíváním technologií včetně závislostního chování.

Obavu, že tento jev může nastat, vyjádřili experti napříč obory již v roce 2020, kdy Nadace Sirius ve spolupráci s agenturou Median sestavila prognózu očekávaných dopadů COVID-19 na rodiny s dětmi. Prognóza vývoje situace pro rodiny s dětmi¹ varovala mj. právě před nárůstem závislostí souvisejících s digitálními technologiemi. Že byly tyto obavy odůvodněné, zatím potvrzují jak výsledky výzkumů, které byly na tuto problematiku zaměřeny, tak také zkušenosti odborníků z praxe.

Z tohoto důvodu se Nadace Sirius rozhodla zaměřit XII. grantovou výzvu na problematiku nadměrného a problémového používání moderních technologií dětmi a s tím spojené digitální závislosti. Prostřednictvím grantové podpory usilujeme o rozvoj kvality intervencí a programů pro tuto oblast, efektivní preventivní působení a systémový rozvoj služeb v této oblasti.

I. TÉMA GRANTOVÉ VÝZVY

Rozvoj služeb pro děti ohrožené nadměrným a problémovým používáním technologií a technologickými závislostmi.

II. CÍL GRANTOVÉ VÝZVY

V rámci tématu grantové výzvy jsou stanoveny následující cíle:

- rozvoj kvality preventivního působení a zvyšování protektivních kompetencí ohrožených dětí/rodin;
- rozvoj kvality intervencí a programů pro zasažené děti/rodiny;
- rozvoj kvality a dostupnosti služeb v lokalitě;
- rozvoj systémového ukotvení dané problematiky.

III. CÍLOVÁ SKUPINY PODPORY

Primární cílová skupina:

- děti 0-18 let ohrožené nadměrným a problémovým používáním technologií a technologickými závislostmi;
- rodiče dětí, které jsou ve věku 0-18 let a jsou ohrožené nadměrným a problémovým používáním technologií a technologickými závislostmi.

¹ Prognóza vývoje situace pro rodiny s dětmi a podpůrné služby je dostupná na <https://www.nadacesirius.cz/vyzkumy/prognóza-dopadu-covid-19-na-rodiny-s-detmi>

Sekundární cílová skupina:

- odborníci působící v dané problematice.

B) VÝCHODISKA

Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů² (MKN) v aktuální desáté revizi pracuje se segmentem tzv. nutkavých a impulzivních poruch chování. Sem spadá např. patologické hráčství, pyromanie či kleptomanie. Závislost na počítačových hrách či užívání internetu není v MKN definována samostatně, ale spadá pod kód F63.8 „Jiné nutkavé a impulzivní poruchy“. Pro diagnostiku závislostí jsou užívány různé nástroje (např. Griffiths 2000, CIAS 2003). Pro potřeby této grantové výzvy není exaktní diagnostika míry závislosti na technologiích nezbytná. Nadace Sirius vychází z přesvědčení, že je potřeba nabídnout pomoc všem dětem, které v souvislosti s užíváním technologií čelí ohrožení a rizikům.

Moderní technologie a kyberprostor bereme za neoddělitelnou součást dnešního světa. Technologie nabízí dětem i dospělým úžasné možnosti pro zábavu, učení, seberozvoj i komunikaci s lidmi z celého světa. Je ale potřeba umět rozlišit a pojmenovat problémy, které užívání technologií přináší a hledat vyváženost mezi různými způsoby trávení času.

Problémové používání technologií chápeme zejména ve vztahu ke zdravému bio-psycho-sociálnímu vývoji dětí a míry naplňování potřeb dítěte. Za problémové projevy v souvislosti s užíváním technologií rozumíme např. ztrátu jiných zájmů, omezování spánku a stravovacích návyků ve prospěch času na digitálních zařízeních, konflikty/problémy v reálném životě způsobené útekou do virtuálního světa, příznaky odvykacího stavu při odnětí digitálních přístrojů, trvalá neschopnost dítěte omezovat si čas/způsob užívání navzdory vlastní vůli či uskutečněné domluvě.

I. STATISTICKÉ ÚDAJE

Realizované výzkumy, které se problematice užívání technologií dětmi věnují a umožňují srovnání stavu během pandemie a před pandemií, shodně prokazují jak nárůst celkového času tráveného na digitálních přístrojích, tak také nárůst počtu dětí, které vykazují v souvislosti s používáním technologií problémové či závislostní chování.

Určit přesnou sílu vlivu protipandemických opatření či přechodu na distanční výuku na nárůst je složité. Trendy v datech ukazují, že k postupnému nárůstu času tráveného na sociálních sítích či sledování videí docházelo již v předchozích letech. Podle dostupných dat ale pandemie tyto trendy jednoznačně a skokově urychlila a posílila.

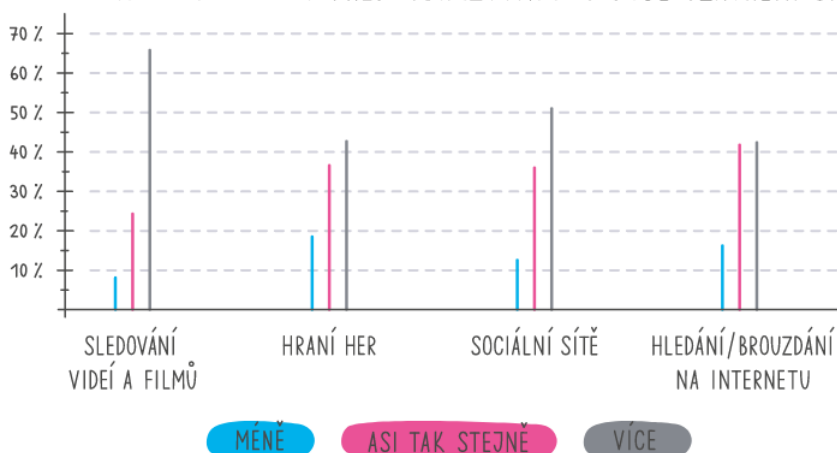
Podle výzkumu HBSC Lockdown 2020³ většina dětí pociťovala zvýšení množství času tráveného před obrazovkou, a to u sledování videí/filmů a na sociálních sítích. Přes 40 % žáků také pociťovalo vyšší čas trávený u počítačových her a používání internetu.

Graf č. 1: Žáci odpovídali na otázku, jestli během pandemie tráví „před obrazovkou“ méně, stejně či více času v porovnání s předcovidovou situací.

² česky dostupné např. na <https://mkn10.uzis.cz/>

³ <https://zdravagenerace.cz/reporty/deti-v-korone/>

POCÍTOVANÁ ZMĚNA V MNOŽSTVÍ ČASU TRÁVENÉHO AKTIVITAMI PŘED OBRAZOVKOU V DOBĚ UZAVŘENÍ ŠKOL

ZDROJ: data „HBSC Lockdown 2020“, Univerzita Palackého v Olomouci, dostupné na <https://zdravagenerace.cz/reporty/deti-v-korone/>, převzato v původní podobě

V datech Centra sociálních služeb, které provádí srovnatelné výzkumy od roku 2016, byl rok 2020 (data byla sbírána v prosinci 2020) vůbec nejhorší za celé sledované období. V porovnání s rokem 2019 došlo k nárůstu problémového užívání technologií, zejména u sledování videí (provozují spíše dívky) a hraní her (provozují spíše chlapci).

Graf č. 2: žáci ve věku 11 až 19 let odpovídali, jak často měli kvůli času strávenému danou aktivitou nějaký problém (nespali, vynechali důležitou aktivitu atd.)

ZDROJ: Komparace dat z šetření rizikového chování žáků 2. stupně ZŠ a SŠ v Praze (porovnání let 2016 až 2020), Centrum sociálních služeb Praha 2020, dostupné na <http://www.prevence-praha.cz/index.php/vyzkumy-cssp-pcpp.html>, převzato v původní podobě

Stejně nepříznivé zprávy nám dávají i další výzkumy. Při porovnání dat z projektu EU Kids Online (2018) a projektu FUTURE (listopad 2020) vyplývá, že podíl adolescentů s příznaky nadužívání internetu stoupl oproti dřívějšímu stavu na trojnásobek.

C) ZAMĚŘENÍ GRANTOVÉ VÝZVY

Grantová výzva je zaměřena na následující oblasti dané problematiky:

- cílené programy primární prevence rizikového chování zaměřené na téma nadužívání technologií;
- ucelené programy pro zvyšování protektivních kompetencí dětí i rodičů při užívání technologií, programy zvyšování resilience (odolnosti) dětí pro bezpečné užívání technologií;
- vznik, zavádění a pilotní ověření nových postupů/metodik vedoucích k měřitelnému zkvalitnění přímé práce organizace s celým rodinným systémem dítěte ohroženého nadměrným a problémovým používáním technologií;
- rozvoj intervencí pro řešení problémového či závislostního chování dítěte, které jsou postaveny na důkazech založených (evidence-based) přístupech, implementace prokazatelně efektivní zahraniční praxe/programů/metodik do českého terénu;
- vznik a šíření metodických materiálů pro odborníky k rozvoji kvality služeb pro tuto problematiku (např. standardizované postupy pro práci s jednotlivými věkovými skupinami, praktické manuály, diagnostické nástroje);
- vznik vzdělávacích programů pro odborníky přicházejícími do kontaktu s dětmi ohroženými nadměrným a problémovým používáním technologií a technologickými závislostmi (např. učitelé, školní psychologové, praktičtí lékaři pro děti a dorost a další odborníci).

Pod výše užívaný pojem „technologických závislostí“ (někdy též uváděných jako digitální závislosti) řadíme širokou škálu problematického chování, které je realizováno prostřednictvím technologií a má závislostní charakter. Jedná se zejména o závislost na obrazovce jako takové, závislost na užívání počítače, mobilu, tabletu, závislost na hraní digitálních her, závislost na sledování videoobsahu, popř. závislosti na dílčích aspektech kyberprostoru (např. závislost na online sítích, závislost na internetové pornografii).

Naopak do tématu této grantové výzvy záměrně nezařazujeme následující oblasti:

- kyberšikana (záměrné ubližování realizované přes kyberprostor);
- kyberkriminalita (např. krádež identity, peněz či dat v kyberprostoru);
- sexting (sexuální obtěžování v kyberprostoru);
- fake news a šíření dezinformací v kyberprostoru.

Tyto fenomény jsou závažnými riziky spojenými s kyberprostorem, ale rozumíme jim jako e-verzi rizikového chování, které se vyskytuje také v reálném světě. Také je považujeme již za řešená z hlediska existence preventivních programů, metodik a doporučení, byť podle některých odborníků stále nedostatečně.

Do témat grantové výzvy také nezařazujeme závislost na hracích automatech (gambling). Tuto oblast považujeme za již částečně řešenou a pokrytou stávajícími službami, navíc je to podle statistických dat

problém mladých dospělých spíše než dětí školního věku, u kterých vnímáme aktuálně nejzávažnější míru ohrožení.

Grantovou výzvu chceme orientovat na takové chování, kde hraje roli množství stráveného času a kde se činnost, která je v přiměřeném množství nezávadná, stává problémem. Nemíříme na chování zahrnující apriori rizikové aspekty například v podobě nadměrného utrácení peněz či potenciálně nezákonné činnosti (sexting, kyberšikana).

Při rozhodování o podpoře budou upřednostněny projekty zaměřené na rozvoj efektivních metod a postupů vycházejících z ověřeného metodického ukotvení, jejich sdílení a zavedení do praxe. Dále projekty zaměřené na systémové uchopení dané problematiky a využití výstupů projektu pro další rozvoj této oblasti. Obecným principem podporovaných aktivit je multioborový přístup k problematice, podpora multidisciplinární spolupráce a efektivních způsobů nastavování a sdílení dobré praxe.

D) ZÁKLADNÍ PRINCIPY PODPOROVANÝCH PROJEKTŮ V RÁMCI GRANTOVÉ VÝZVY

Systémová řešení: podpora trvalé změny nebo zlepšení systému v oblasti pomoci dětem, nikoliv řešení jednotlivých případů. Podpořené projekty se stanou pilotními projekty, jejichž výstupy budou dále šířeny a mohou být využity při formulaci návrhu změn současného stavu systému.

Prevence: zaměření se na opatření preventivní, která odstraňují příčiny či snižují pravděpodobnost výskytu negativních situací, nikoliv jen zmírnění následků těchto situací.

Inovace: podpora nových postupů a řešení na základě nejaktuálnějších odborných poznatků dané oblasti.

Profesionalita: odborná znalost dané problematiky, předpoklady žadatelů pro udržitelnost a rozvoj předloženého řešení.

Spolupráce: nalezené řešení problematiky by mělo vycházet ze vzájemné spolupráce NNO a státních institucí a ve své komplexnosti by mělo provázat aktivity sociálně právní a vzdělávací. Cesty k řešení problematiky by měly vznikat v úzké spolupráci s odborníky, na přípravě metodiky projektu by se měli podílet sociologové, psychologové, učitelé, psychiatři, lékaři, kteří mají s tématem předchozí zkušenosti.

E) GRANTOVANÝ OBJEM FINANČÍ A DOBA REALIZACE

Celková částka k přerozdělení: **až do výše 20 000 000,- Kč.**

Maximální výše podpory jednomu projektu není stanovena.

Doba realizace projektu není omezena.

Zahájení projektu nejdříve 1. 7. 2022.

F) ČASOVÝ HARMONOGRAM GRANTOVÉHO ŘÍZENÍ

	2021			2022				
	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen
Výzva	18.10.							
Termín pro zasílání dotazů		1.11.						
Zveřejnění odpovědí na webu Nadace		5.11.						
Registrace žadatelů	18.10.-8.12.							
Uzávěrka žádostí 1. kola			13.12. v 13 hod					
Vyhlášení výsledků 1. kola					14.2.			
Uzávěrka žádostí 2. kola						7.3. v 13. hod		
Prezentace projektů						24.-25.3.		
Vyhlášení podpořených projektů								2.5.

I) REGISTRACE A JEJÍ POTVRZENÍ, ZPŮSOB DORUČENÍ ŽÁDOSTI

K účasti v grantovém řízení je nutné se registrovat v termínu od 18. 10. do 8. 12. 2021 v systému pro grantová řízení Nadace Sirius na <https://granty.nadacesirius.cz/#registrace>. Každému žadateli bude emailem zasláno oznámení o úspěšné registraci. Po úspěšné registraci je možné podávat žádost o grant. Žádosti o grant budou podávány prostřednictvím elektronického vkládání žádostí do systému pro grantová řízení Nadace Sirius na <https://granty.nadacesirius.cz>. Uzávěrka podání žádosti prvního kola je dne 13. 12. 2021 ve 13:00 hodin. Pro odeslání žádosti je rozhodující datum a čas nahrání žádosti.

J) FORMÁLNÍ POŽADAVKY ŽÁDOSTI O GRANT

Nadace Sirius provádí dvoukolové hodnocení. Pro první a druhé kolo jsou rozdílné formuláře. Nedílnou součástí hodnocení žádostí, které postoupily do druhého kola, je prezentace projektů sloužící k doplnění informací a ujasnění finálního hodnocení.

V rámci prvního kola je možné v definovaném termínu klást doplňující otázky k vyhlášenému grantovému řízení. Všechny dotazy a odpovědi budou zveřejněny v daný termín na webových stránkách Nadace Sirius viz dále bod N) Komunikace se žadateli.

I. kolo:

- vyplněný formulář „Žádost o grant“
- vyplněný formulář „Harmonogram projektu“
- vyplněný formulář „Rozpočet projektu“
- přílohy:
 - doklad o oprávnění osoby, která bude jménem žadatele jednat, a to v podobě pověření statutárním orgánem žadatele;
 - úředně ověřené potvrzení o registraci žadatele v příslušném rejstříku;
 - doklad o přidělení IČ (pokud nevyplývá z potvrzení o registraci v příslušném rejstříku);
 - statut či stanovy žadatele;
 - výroční zpráva / účetní závěrka za poslední 2 účetní období;
 - doklad o registraci či oprávnění dle platné legislativy;

- v případě, že žádost o grant obsahuje osobní údaje jakýchkoli třetích osob, doložte písemný souhlas takových osob se zpracováním jejich osobních údajů v souvislosti s grantovým řízením a případným schválením grantu.

II. kolo:

- vyplněný formulář „Žádost o grant“
- vyplněný formulář „Harmonogram projektu“
- vyplněný formulář „Rozpočet projektu“
- vyplněná „Prezentace projektu“
- přílohy:
 - doklad o vedení bankovního účtu (smlouva o založení bankovního účtu);
 - v případě, že žádost o grant obsahuje osobní údaje jakýchkoli třetích osob, písemný souhlas takových osob se zpracováním jejich osobních údajů v souvislosti s grantovým řízením a případným schválením grantu.

Pokud žadatel uzná za vhodné přiložit další přílohy, např. odůvodnění změn v žádosti předložené pro 1. a 2. kolo apod., je i toto možné.

K) ZPŮSOBILOST ŽADATELE

- Žadatelé oprávněnými předkládat návrhy projektů mohou být právnické osoby, jejichž činnost souvisí s naplněním cíle grantové výzvy.
- U projektů, které Nadace Sirius podporuje, je kofinancování možné, není však podmínkou.
- Nadace Sirius po zvážení potřebnosti poskytuje granty na projekty včetně režijních nákladů organizací souvisejících s projektem.
- Nadace Sirius obecně nepodporuje pořízení hmotného majetku organizací s výjimkami potřebnými k realizaci projektů.

L) HODNOCENÍ ŽÁDOSTÍ

Neúplné žádosti o grant, žádosti dodané po lhůtě a žádosti neodpovídající grantové výzvě nebo Grantovým pravidlům Nadace Sirius se z hodnocení vyřadí.

Žádosti hodnotí vícečlenná grantová komise složená z odborníků na problematiku danou tématem grantového řízení. Členové grantové komise žádosti vyhodnocují prostřednictvím definovaných hodnotících kritérií a slovního hodnocení.

Obecná kritéria hodnocení:

- (a) pravděpodobnost naplnění účelu projektu, na který se grant žádá;
- (b) koncepčnost a systémovost řešení problematiky;
- (c) realizace konkrétní a přímé pomoci;
- (d) efektivita vynaložených finančních prostředků;
- (e) realizovatelnost projektu z hlediska času;
- (f) stanovení cíle projektu a jeho měřitelnost;
- (g) odborné a organizační předpoklady žadatele a zkušenosti žadatele;

- (h) dopad realizace projektu na oblast grantové výzvy;
- (i) žadatel je nositelem Značky spolehlivosti.

Odpovědnost za rozhodnutí o přidělení grantového příspěvku nese správní rada Nadace Sirius.

Správní rada hodnotí žádosti na základě doporučení grantové komise.

Rozhodnutí správní rady je konečné a nelze se proti němu odvolat.

Nadace Sirius není povinna sdělovat důvody, které vedly k rozhodnutí nepodpořit některou z žádostí.

Nadace Sirius chrání informace, které tvoří obsahovou náplň projektů, jako duševní vlastnictví jejich autorů včetně osobních údajů o žadatelích.

M) SMLOUVA A KONTROLA POUŽITÍ GRANTU

Nadace Sirius s příjemcem grantu uzavírá smlouvu o poskytnutí nadačního příspěvku (grantu). Smlouva o poskytnutí nadačního příspěvku (grantu) bude navržena Nadací Sirius. Žadatel návrh smlouvy o poskytnutí nadačního příspěvku (grantu) podepíše ve lhůtě stanovené Nadací Sirius v souvislosti s vyhlášením výsledků příslušného grantového řízení, nejpozději však do jednoho měsíce ode dne předložení smlouvy k podpisu. Pokud tak neučiní, pozbývá rozhodnutí o přidělení grantu platnosti a Nadace Sirius může použít grant jiným způsobem.

Nadační příspěvek - grant je zpravidla rozdělen do výše splátek. Poslední splátka ve výši do 20 % celkového příspěvku je vyplácena po schválení celé realizace projektu.

Nadace Sirius je oprávněna provádět průběžnou kontrolu použití poskytnutých finančních prostředků.

Nadace Sirius je oprávněna kontrolovat dodržování projektového plánu a jeho řízení prostřednictvím aplikace projektové metodiky Nadace Sirius. Žadatel je povinen po ukončení projektu dodat Nadaci Sirius vyplněný formulář „Závěrečná hodnotící zpráva“.

N) KOMUNIKACE SE ŽADATELI

Informace z průběhu grantového řízení, včetně výsledků jednotlivých kol, budou zveřejněny na webových stránkách **Nadace Sirius** <http://www.nadacesirius.cz> dle harmonogramu, který je uveden v grantové výzvě. Dotazy žadatelů spojené se zpracováním žádostí o grant budou zodpovídaný prostřednictvím emailové adresy: katerina.derose@nadacesirius.cz. V předmětu zprávy je třeba uvést: DOTAZ GRANT XII.

Konečný termín pro zasílání dotazů pro první kolo grantového řízení: **1. 11. 2021.**

Nadace Sirius zveřejní odpovědi na dotazy zaslané emailem na webových stránkách **Nadace Sirius** www.nadacesirius.cz dne **5. 11. 2021.**

Odpovědi na technické dotazy spojené s nahráváním žádostí do systému grantového řízení Nadace Sirius budou zodpovídaný prostřednictvím emailové adresy: tomas.bada@opssirius.cz.